COMPONENTA SISTEMATICĂ ȘI DIVERSITATEA MAMIFERELOR DIN NIVELUL PALEOLITIC (III) DE LOCUIRE UMANĂ A STAȚIUNII PALEOLITICE BRÂNZENI I

<https://doi.org/10.53937/9789975315975.19>

Pascari Viorica, David Anatolie

Institutul de Zoologie al MECC, Chișinău, Republica Moldova

pascaruviorica@gmail.com, davidanatolie@gmail.com

Abstract. *The article presents the characteristic of the systematic composition and diversity of skeletal remains of mammals in the third level of human habitation of the Paleolithic site in the cave of Brânzești I, Edinet district. The archaeological and paleontological remains discovered here are attributed to a new archaeological culture for Europe – Brânzești. The inhabitants of this site hunted horses, reindeer, bison, deer, rhino, mammoth, hares, marmot and other mammals, that met in the site area and were the main source of food for tribal members.*

The bones of small animal species (insectivores, rodents etc.) discovered in the inhabiting level of the Palaeolithic site originated from the decomposition of predatory bird pellets and of the feces of carnivores living in the cave while it was temporarily abandoned by the Paleolithic hunters. The archaeological and paleontological materials presented in this information are of interest for the knowledge of the peculiarities of geological history, fauna of paleogeography and the human society of the given area, have instructive, cognitive and ecotouristic value.

Kew words: *Paleolith, grotto, amulet, faunistic complex, superior pleistocene.*

Stațiunea umană dată e situată într-o grotă a admirabilului recif din zona de sud-est a satului Brânzești, raionul Edineț, pe versantul stâng al râului Racovăț, la o înălțime de circa 60 m de la nivelul râului (fig. 1) [4, 6, 7].

A fost descoperită și cercetată timp de mai mulți ani de arheologul Nicolae Chetraru, dar și de alți arheologi, paleozoologi și geologi. Vestigiile arheologice și paleontologice din nivelul inferior (III paleolitic) sunt atribuite culturii arheologice deosebite noi, în Europa - Brânzești a epocii timpurii a Paleoliticului superior și a unui complex faunistic interesant și de o deosebită valoare științifică pentru fauna Pleistocenului superior. Conform datelor arheologului Ilie Borzic, depozitele nivelului III Paleo-

litic s-au acumulat în perioada de la 43 până la 37-35 mii ani în urmă [1, 2]. După ultimele datări absolute vârsta geologică a fosilelor din nivelul III constituie (35 ka BC [5]). În procesul săpăturilor a fost colectată o colecție cantitativă și variată în aspect sistematic de reminiscențe scheletice de diverse mamifere ce reprezintă „resturi de bucătărie” ale vânătorilor acestei stațiuni paleolitice umane, surse de bază și ocupație a cărora era vânatul animalelor. Ținând cont de cantitatea resturilor scheletice descoperite, a speciilor evidențiate și de numărul de animale de la care provin, s-a stabilit, că cele mai solicitate și mai răspândite în zona stațiunii date erau: calul cu copita lată – *Equus latipes* Grom, reprezentat de minimum 194 de indivizi (specie caracteristică Pleistocenului superior mai cu seamă din Europa de Est, foarte răspândită în zona de nord a Moldovei, renul – *Rangifer tarandus* L. reprezentat de cel puțin 117 indivizi (specie migratoare caracteristică zonelor periglaciare ale Pleistocenului superior din Europa, de asemenea foarte răspândită în părțile noastre în timpul migra-

Figura 1

Figura 1. Vedere generală a Grotei Brănzei I

Figura 2

Figura 2. Amuletă executată în fildeș de mamut

țiilor sezoniere de primăvară-toamnă, zimbrul (bizonul) – *Bison priscus* Boj., atestat cu 21 de indivizi. Uneori vânătorii locuinței reușeau să captureze cerbul gigantic – *Megaloceros giganteus* Blum.

Atenționează prezența în nivelul de locuire paleolitic a numeroaselor rămășițe scheletice de marmotă de stepă – *Marmota bobac* Mull (foto 6) 112 animale, fapt ce demonstrează că pe terenurile deschise din îm-

prejurimile stațiunii date în vizuini subterane se aflau colonii imense ale acestui rozător de talie mare (cântărea 5-7 kg), avea multă grăsime și blană mare și frumoasă, care era ușor de capturat în timpul când ieșea din bârlog pentru a se hrăni. Iepurii, castorii, vulpile, bursucii, jderii, și alte animale erau vâdate pentru blana lor frumoasă și călduroasă. Lupul, hiena și leul erau nimicite ca animale periculoase pentru viața omului. Ultimele două erau foarte rare, fiind pe cale de dispariție în Europa. În depunerile nivelului Paleolitic de locuire, precum și cele din nivelul doi de locuire, atribuite epocii mezolitice, au fost înregistrate foarte multe oseminte de animale mici (insectivore, chiroptere, rozătoare), care au nimerit aici întâmplător (fără intervenția omului), provenind din descompunerile ingluviilor păsărilor răpitoare (cucuveaua, bufnița ș.a.) și a fecalelor unor carnivore (hiena, jderul, vulpea ș.a.) ce locuiau în grota abandonată temporar de vânătorii paleolitici.

Figura 3. *Megaloceros giganteus* și un fragment de maxilar superior cu dinți al cerbului

Ce avea coarne exagerat de mari și frumoase (fig. 3), rinocerul lănos cu coarne ascuțite și puternice – *Coelodonta antiquitatis* Blum. (fig. 4), sau uriașul și impresionantul mamut *Mammuthus primigenius* Blum., vânatul a căroră era foarte anevoios și periculos (fig. 5).

Figura 4. Rinocerul cu blană și un dinte superior de rinocer

Printre vestigiile arheologice, descoperite în nivelul de locuire paleolitic (obiecte de silex și os pentru vânat și gospodărie (gratoare, lame retușate, vârfuri de lănci, străpungătoare ace, etc.) prezintă interes deosebit o amuletă executată din fildeș de mamut, de formă enigmatică, cu gaură în partea superioară, lată în partea inferioară și ornamentată pe margini și în centru (foto2). Mai răspândite dintre fosilele de micromamifere în timpul existenței stațiunii paleolitice au fost: popândăul cu pete - *Spermophilus suslicus*, Ohotona de stepă - *Ochotona spelaeus*, șoarecele gulerat (stenocranian) - *Microtus (Stenocranius) gregalis*. Menționăm particularitățile specifice ale teriofaunei acestei locuințe prezența hârciogului - (*Cricetus cricetus*), iepurelui tanaitic - *Lepus tanaiticus*, marmotei alpine - *Marmota marmota*, lemingului de stepă - *Lagurus lagurus*, șoarecelui econom - *Microtus oeconomus*, mistrețului - *Sus scrofa ferus*, caprei negre de munte - *Rupicapra rupicapra*, elanului - *Alces alces* etc. [3, 4].

Figura 5. Mamutul și un fragment de dinte de mamut

Figura 6. Marmota de stepă, un fragment de craniu, maxilar inferior și un femur al ei

Studiul a fost efectuat în cadrul proiectului fundamental 15.187.0211F

BIBLIOGRAFIE

1. Borziac I. Etapa timpurie a Pleistocenului superior din spațiul Carpato - Nistorean. Cultura Brânzei. //Tyragetia, Nr.XI, Chișinău, 2002, p.35-40.
2. Borziac Ilie . Paleoliticul și Mezoliticul în spațiul dintre Nistru și Prut. //Thracoco-Dacia. T.XV, Nr. 1-2, București, 1994, p.19-40.
3. David A. Theriofauna formation in the Pleistocene ont Holocene on the territory of the Republic Moldova. //Archeologic in Euroasien. Bond 6, Berlin, 1999, p. 59-72.
4. David A., Pascari Viorica. Recifele de la Brânzei - monument natural valoros și unic din Republica Moldova. // Mediul ambient, Nr. 6 (66) 2012, p. 13-17.
5. Longo Laura et all. Szeleton (EUP) grindstones and pestles from Brânzei I cave, level III (Moldova). //Booc of abstracts XVIII Congres UISPP Paris Iuin 2018, p.13-14.
6. Кетрару Н.А. Исследование палеолитических гротов Северо-Запада Молдавии. //Охрана природы Молдавии, вып.3. Кишинев, 1965, с. 60-77.
7. Кетрару Н.А. Уникальный предмет палеолитического искусства из грота Врынзены I. // Охрана природы Молдавии, вып.8. Кишинев, 1970, с. 133.